

## **Sinteza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului iulie-septembrie 2013**

### **Interzicerea relelor tratamente**

*Art. 3 din Convenție*

*Marea Cameră, Hotărârea din 9 iulie 2013*

*Vinter și alții c. Regatului Unit al Marii Britanii*

### **Situația de fapt**

Condamnați pentru omucidere, reclamanții execută în prezent pedeapsa detențiunii pe viață în penitenciare din statul pârât. Potrivit unei modificări a legislației penale din anul 2003, judecătorul care stabilește pedeapsa detențiunii pe viață nu are posibilitatea reevaluării acesteia după un termen de 25 de ani – așa cum era prevăzut în reglementarea anterioară. Pe cale de consecință, în prezent, singura posibilitate de punere în libertate a persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață este în puterea ministrului justiției, care poate dispune eliberarea doar din considerente de natură umanitară.

### **Motivarea și soluția Curții**

Invocând art. 3 din Convenție („Interzicerea relelor tratamente”), reclamanții au solicitat Curții să constate că aplicarea pedepsei detențiunii pe viață, fără existența vreunei posibilități de eliberare, reprezintă un tratament inuman și degradant.

Examinând situația din alte state membre ale Consiliului Europei, Curtea a constatat că în aceste state fie nu este prevăzută pedeapsa detențiunii pe viață, fie, dacă este prevăzută, există posibilitatea reanalizării acesteia după o perioadă de timp determinată, de regulă după executarea a 25 de ani din pedeapsă. Mai mult, Curtea menționează și prevederea din Statutul Curții Penale Internaționale, la care sunt părți 121 de state ale lumii (dintre care marea majoritate a statelor membre ale Consiliului Europei), potrivit căreia pedeapsa detențiunii pe viață poate fi „revizuită” după 25 de ani, urmată apoi de reevaluări periodice.

În cazul statului pârât, urmare a modificării legislative, această posibilitate nu mai există, căci, în opinia Curții, mecanismul prin care ministrul justiției poate dispune eliberarea este lipsit de claritate. Curtea apreciază că reglementarea pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea revizuirii sale și a eliberării celor condamnați reprezintă un tratament ce depășește pragul minim de gravitate prevăzut în cazul relelor tratamente, existând așadar, în speță, o violare a art. 3 din Convenție.

Curtea a precizat însă, că această determinare a încălcării art. 3 din Convenție în cauza de față nu trebuie înțeleasă ca oferindu-le reclamanților perspectiva unei eliberări iminente. Decizia privitoare la eliberarea sau nu a reclamanților depinde de elemente ținând de individualizarea pedepsei, care exced competenței Curții.

**Libertatea de exprimare**

Art. 10 la Convenție  
Cameră, Hotărârea din 16 iulie 2013  
*Nagla c. Letonia*

**Situația de fapt**

Reclamanta, ziaristă binecunoscută în statul pârât, se plânge de încălcarea art. 10 din Convenție („Libertatea de exprimare”) întrucât, în cursul urmăririi penale demarate împotriva uneia dintre sursele sale, autoritățile judiciare naționale au dispus percheziționarea domiciliului reclamantei, ridicând un laptop, un hard extern, un card de memorie și alte unități externe de stocare a datelor, măsura percheziției fiind aprobată retroactiv de către judecătorul de instrucție, în baza unei proceduri speciale, prevăzute pentru situații urgente, în care ar exista riscul distrugerii ori ascunderii probelor. Respectiva sursă jurnalistică, auto-identificată cu pseudonimul „Neo”, a dezvăluit reclamantei că există serioase breșe în baza de date a autorităților fiscale naționale, care permit accesarea informațiilor privitoare la veniturile, plata impozitelor și datele personale ale unor oficiali ai statului, particulari și societăți comerciale. Reclamanta a încunștințat despre aceasta autoritatea fiscală națională, iar apoi a făcut publică informația, în cadrul uneia dintre emisiunile proprii, transmise pe postul național de televiziune.

**Motivarea și soluția Curții**

Studiind dosarul cauzei, Curtea a ajuns la concluzia că unitățile de stocare a datelor ridicate de la domiciliul reclamantei cuprindeau informații apte nu numai să identifice sursa acestora de informare, dar și alte surse journalistice. Prin urmare, Curtea nu poate accepta argumentul avansat de statul pârât, în sensul în care percheziția nu a avut nicio legătură cu sursele journalistice, apreciind că situația de fapt intră în sfera de protecție a art. 10 din Convenție. Dacă ingerința în dreptul reclamantei la liberă exprimare este prevăzută de lege și a urmărit un scop legitim, Curtea a apreciat că măsurile dispuse de instanțele naționale nu au fost justificate de o nevoie socială imperioasă, nefiind așadar necesare într-o societate democratică. Informația dezvăluită de reclamantă în cadrul emisiunii sale a adus o dublă contribuție la o dezbatere pe teme de interes general. În primul rând a informat societatea civilă cu privire la salariile ce sunt acordate în sectorul public, în contextul existenței unei crize economice, iar pe de altă parte a relevat slăbiciunile sistemului informatic al autorităților fiscale.

Curtea a subliniat că dreptul ziariștilor de a nu-și dezvălui sursele nu poate fi considerat un privilegiu care să depindă de caracterul legal sau ilegal al acestora, ci sunt parte integrantă a dreptului la informare, motiv pentru care trebuie tratate cu cea mai mare atenție. În plus, orice percheziție care are drept rezultat confiscarea unor unități de stocare a datelor aparținând unui ziarist ridică în sine o problemă privitoare la libertatea de exprimare, inclusiv la protecția surselor, iar accesarea informațiilor cuprinse în asemenea unități trebuie să fie înconjurată de garanții suficiente și adecvate împotriva abuzului. În fapt, autoritățile au dispus realizarea percheziției la aproape trei luni după emisiunea TV și după ce reclamanta a fost de acord să depună ca martor, utilizându-se o procedură specială, în cadrul căreia nicio autoritate judiciară nu a examinat în mod corespunzător relația de proporționalitate între interesul public legat de investigația de natură penală, pe de o parte, și protecția libertății journalistice, pe de altă parte.

Pentru aceste motive, Curtea a ajuns la concluzia existenței, în speță, a unei violări a art. 10 din Convenție.

### **Libertatea de reuniune și de asociere**

*Art. 11 din Convenție*

*Marea Cameră, Hotărârea din 9 iulie 2013*

*Sindicatul „Păstorul cel Bun”c. României*

### **Situația de fapt**

Reclamantul este o persoană juridică, Sindicatul „Păstorul cel Bun” a cărei procedură de înființare a fost demarată în anul 2008 de către un număr de preoți români, majoritatea aparținând de Arhiepiscopia Craiovei, dar fără a cere consimțământul și binecuvântarea arhiepiscopului, potrivit reglementărilor specifice Bisericii Ortodoxe Române. Arhiepiscopia Craiovei a atacat, în fața Curții de Apel Craiova, sentința de acordare a personalității juridice. Fundamentându-se pe art. 29 din Constituția României și invocând libertatea religiei, Arhiepiscopia a susținut că prin acordarea personalității juridice sindicatului „Păstorul cel Bun”, s-ar aduce atingere principiului libertății religioase și autonomiei cultelor, care nu pot fi limitate de către alte principii constituționale, precum libertatea de asociere, inclusiv libertatea sindicală.

### **Motivarea și soluția Curții**

Prin hotărârea de Cameră, pronunțată la data de 31 ianuarie 2012, Curtea a decis, cu majoritate de voturi, că art. 11 din Convenție („Libertatea de reuniune și de asociere”) a fost violat. Guvernul statului pârât a formulat cerere de retrimiteră în fața Marii Camere, cerere acceptată de Colegiul Marii Camere. Hotărârea Curții, în formațiune de Mare Cameră, a fost pronunțată la data de 9 iulie 2013. Prima întrebare la care Marea Cameră a dat un răspuns a fost aceea de a ști dacă sarcinile pe care le îndeplinesc membrii clerului sunt susceptibile de a da naștere unei relații de muncă ce ar face aplicabil dreptul de a constitui sau de a adera la un sindicat, în sensul art. 11 din Convenție. Curtea a observat că unele dintre atribuțiile clericale cunosc caracteristicile unei veritabile relații de muncă: preoții își desfășoară activitatea sub controlul și îndrumarea unui superior ierarhic, realizând sarcinile ce le sunt încredințate, precum îndeplinirea ritualurilor liturgice, păstrarea contactului cu membrii parohiei, propovăduirea, administrarea bunurilor parohiale etc. Legislația internă prevede un anumit număr de posturi pentru membrii clerului, finanțate de la bugetul de stat și de la bugetul autorităților locale, Biserica Ortodoxă Română plătește contribuțiile datorate pentru salariile plătite preoților, iar preoții, la rândul lor, plătesc impozit pe salariu, precum și contribuțiile datorate către sistemul de asigurări sociale, având dreptul de a beneficia de indemnizațiile cuvenite salariaților obișnuiți, în caz de boală, de pensionare sau șomaj.

Totuși, Marea Cameră recunoaște trăsăturile particulare ale activității depuse de membrii clerului, care urmărește un scop de natură spirituală, adus la îndeplinire în cadrul bisericii. Totuși, chiar recunoscând aceste elemente de specificitate, Curtea a apreciat că ele nu sunt de natură a înlătura relația de muncă ce atrage aplicabilitatea art. 11 din Convenție. Pe cale de consecință, Marea Cameră a analizat dacă ingerința în dreptul la liberă asociere al reclamantilor

satisface condițiile prevăzute de Convenție. Astfel, Curtea a constatat că ingerința este prevăzută de lege, fiind cuprinsă în Statutul Bisericii Ortodoxe Române, urmărește un scop legitim din cele prevăzute prin art. 11 parag. 2 din Convenție, respectiv protejarea drepturilor altora – în speță, ale Bisericii Ortodoxe Române. În ceea ce privește necesitatea într-o societate democratică, Curtea a apreciat ca fiind corectă soluția Curții de Apel Craiova, de a da efecte apărărilor Arhiepiscopiei Craiovei, în caz contrar înregistrarea sindicatului creând un risc real de încălcare a autonomiei bisericii. Or, a apreciat Curtea, în statul pârât principiul autonomiei comunităților religioase reprezintă piatra de temelie a relațiilor dintre stat și cultele religioase recunoscute.

Curtea a subliniat, în mod frecvent în jurisprudența sa, rolul statului ca organizator imparțial și neutru al modului în care sunt practicate diferitele religii, credințe și ritualuri și a afirmat că rolul acestuia este esențial pentru ordinea publică, armonia religioasă și toleranță, într-o societate democratică, în special în cazul existenței unor grupuri opuse. Respectul pentru autonomia religioasă presupune ca statul să accepte dreptul comunităților religioase recunoscute să se autoguverneze, în conformitate cu propriile reglementări și interese, rolul autorităților statale nefiind acela de a arbitra între comunitățile religioase și diversele facțiuni dizidente care ar putea exista ori s-ar putea naște în cadrul respectivelor comunități. Refuzând acordarea personalității juridice respectivului sindicat, statul a refuzat, pur și simplu, să fie implicat în organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, respectându-și astfel obligația de neutralitate prevăzută de art. 9 din Convenție. În opinia Curții, refuzul instanțelor naționale de a înregistra sindicatul din cauza neîndeplinirii obligației de a obține permisiunea arhiepiscopului reprezintă o consecință directă a dreptului comunității religioase respective de a avea propria organizare și de a funcționa în conformitate cu prevederile propriului statut. În plus, sindicatul reclamant nu a prezentat niciun motiv pentru a justifica faptul că nu a făcut demersurile necesare obținerii acordului arhiepiscopului. În egală măsură, Curtea a constatat că la nivel european există o largă varietate de modele ce guvernează relațiile dintre stat și comunitățile religioase. Prin urmare, întrucât nu există un consens european în această materie, Curtea a apreciat că statele se bucură de o amplă marjă de apreciere în domeniu, incluzând dreptul de a decide dacă vor recunoaște sau nu sindicate în interiorul comunităților religioase și dacă acestea urmăresc scopuri ce ar putea limita autonomia acestor comunități religioase.

În lumina argumentelor mai sus exprimate, Marea Cameră a stabilit că refuzul acordării personalității juridice sindicatului „Păstorul cel Bun” nu a depășit marja de apreciere conferită autorităților naționale și nici nu a fost disproporționat, art. 11 din Convenție nefiind violat.